

*Віра Іванівна Риндюк,
провідний науковий співробітник
відділу теорії держави і права
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор
ORCID: 0000-0001-7803-7039*

ПРАВОВА ПРИРОДА ІНДИВІДУАЛЬНИХ АКТІВ-ДОКУМЕНТІВ ЯК РЕЗУЛЬТАТУ ПРАВОРЕАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Результатом правореалізації є акти реалізації права (індивідуальні правові акти), які втілюють норми права у правомірній поведінці суб'єктів (дії або бездіяльності) та за формою поділяються на конклюдентні (поведінка суб'єктів, що безпосередньо виражає їх намір вступити у правовідносини) та письмові (паперові та електронні), тобто юридичні документи. У галузевих юридичних науках індивідуальним актам завжди приділялася значна увага. У загальній теорії права досліджень з цієї проблематики значно менше. Усі такі дослідження неминуче стикаються з такими проблемами, як множинність індивідуальних правових актів та охоплення ними великої кількості сфер суспільних відносин (починаючи від наказів у адміністративних відносинах, судових рішень у всіх категоріях справ й завершуючи договорами в цивільних, господарських, сімейних відносинах, де сторонам надано максимально свободу). Такий різноманітний фактичний матеріал важко піддається узагальненню, складно запропонувати єдиний алгоритм для загальної характеристики всіх видів індивідуальних актів [1, с. 19]. Водночас О. Рой підкреслює, що єдине розуміння дефініції індивідуального акта науковою спільнотою та законодавцем є вкрай важливим, оскільки формує єдиний підхід до їх застосування [2, с. 604].

Також слід зазначити, що якщо в юридичній літературі йдеться про індивідуальні акти-документи, то основна увага традиційно акцентується на правозастосовних актах органів публічної влади та їх посадових осіб. Однак більш численною групою актів-документів реалізації права є акти-документи фізичних та юридичних осіб, у яких безпосередньо реалізуються їхні права та обов'язки. Адже норми права можуть бути реалізовані як з участю органів публічної влади в правозастосовній діяльності, так і без них (безпосередня правореалізація). Отже, актуальність питання зумовлена необхідністю формування комплексної наукової теорії щодо актів-документів (індивідуальних актів) як результату реалізації права. Відповідно метою статті є уточнення категоріального апарату щодо актів-документів (індивідуальних актів) як актів реалізації права, зокрема, щодо їх поняття та критеріїв класифікації на види на загальнотеоретичному рівні. Методологічною основою дослідження є діалектичний, формально-юридичний, формально-логічний та функціонально-системний підходи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правова природа індивідуальних актів (актів-документів) досліджувалася багатьма науковцями. Так, на думку В. Мухіна, індивідуальні правові акти можуть бути конкретизовані як правові акти, спрямовані на врегулювання конкретних ситуацій, які потребують юридичного вирішення й адресовані персонально визначеним суб'єктам. За допомогою індивідуальних правових актів відбувається встановлення, зміна або припинення юридичних прав і обов'язків учасників суспільних відносин в індивідуальному порядку [3, с. 36]. В. Горбалінський робить висновок, що індивідуальний акт є особливим видом рішення суб'єкта владних повноважень, яке від інших видів рішень відрізняють такі властивості: не містить норми права; впливає на права, свободи та інтереси конкретної особи або осіб, щодо яких акт було прийнято; припиняє дію після його виконання або завершення строку дії [4, с. 31].

О. Рой звертає увагу на те, що вітчизняне законодавство є непослідовним у сфері термінології щодо індивідуальних актів. Зокрема, Закон України «Про адміністративну процедуру» оперує поняттям «адміністративного акта», Кодекс адміністративного судочинства України використовує поняття «індивідуальний акт», а Закон України «Про правотворчу діяльність» – «акти застосування права», «інші індивідуальні правові акти», «інші правові акти, що не містять норм права». Зазначеним автором запропоновано дефініцію індивідуального акта як правового акта (у формі письмового документа) уповноваженого суб'єкта владних повноважень (органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, або інших суб'єктів владних повноважень, що здійснюють публічно-владні управлінські функції) [2, с. 604–608].

Основні результати дослідження. У юридичній науці правові акти традиційно поділяють на нормативні, індивідуальні та інтерпретаційні, які є результатами нормотворчості, правореалізації та правотлумачення відповідно. Предметом цього дослідження є індивідуальні акти-документи як результат реалізації права. Правову природу індивідуальних актів відображено в Рішенні Конституційного Суду України від 16.04.2009 № 7-рп/2009. Зокрема, зазначено, що до нормативних належать акти, які встановлюють, змінюють чи припиняють норми права, мають локальний характер, розраховані на широке коло осіб та застосовуються неодноразово, а ненормативні акти передбачають конкретні приписи, звернені до окремого суб'єкта чи юридичної особи, застосовуються одноразово й після реалізації вичерпують свою дію [5].

У науковій літературі індивідуальний правовий акт розглядається як різновид правового акта, що не містить норм права та являє собою односторонню волюву владну дію державного органу виконавчої влади або його посадової особи, що забезпечує реалізацію правових норм у зв'язку з конкретною справою, що породжує виникнення, зміну або припинення конкретних правовідносин, прав і обов'язків точно визначених суб'єктів права [6, с. 14]. У ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства індивідуальний акт визначається як акт (рішення) суб'єкта владних повноважень, виданий (прийняте) на виконання владних управлінських функцій або в порядку надання адміністративних послуг, який стосується прав або інтересів визначеної в акті особи або осіб, та дія якого вичерпується його виконанням або має визначений строк.

Отже, має місце доволі часте ототожнення понять «індивідуальний» і «правозастосовний» правовий акт як результат реалізації права. Наприклад, В. Антошкіна пише, що індивідуальні правові акти – це акти державних органів, недержавних організацій, посадовців, що виражають рішення в конкретній юридичній справі (вирок або рішення суду, наказ керівника підприємства або установи тощо). Індивідуальні акти – це акти застосування права, тому їх називають ще правозастосовними. Вони мають, як правило, разове застосування, адресуються конкретним особам або організаціям та обов'язкові для виконання тільки ними [7, с. 8]. Висловлюється думка, що таке ототожнення правозастосовних та індивідуальних актів викликано відсутністю чіткої класифікації правових актів [8, с. 14]. Зокрема, у класифікації правових актів виокремлюють правозастосовні акти (накази, розпорядження й інші офіційні акти-документи, що закріплюють рішення компетентного суб'єкта правозастосовної практики в конкретній юридичній справі, персонально-адресовані й індивідуально визначені обов'язкові юридичні приписи), а також індивідуальні правові договори й інші індивідуальні правові акти (різноманітні види індивідуальних правових актів: заповіти, доручення, розписки тощо) [7, с. 8].

Обґрунтуємо, що поняття «індивідуальний правовий акт» і «акт застосування права» (правозастосовний акт) не є тотожними. Індивідуальні правові акти як результат реалізації права охоплюють як акти застосування права (правозастосовні акти), так і акти безпосередньої реалізації права фізичними та юридичними особами. Зокрема, Л. Луць пише, що найбільш об'ємний масив правових актів – правореалізаційні, тобто акти-документи, акти-діяння, що створюються та здійснюються суб'єктами опосередкованої та безпосередньої реалізації права. За суб'єктами ці акти поділяються на акти опосередкованої реалізації (правозастосовні акти) та безпосередньої (акти безпосередньої реалізації права) [9, с. 19]. У контексті цього дослідження нас цікавлять акти-документи реалізації права (письмові акти). У письмових актах реалізації права способом зовнішнього волевиявлення суб'єктів права є паперовий або електронний документ. Отже, акти-документи реалізації права залежно від виду правореалізації (опосередкована або безпосередня) поділяються на акти застосування права та акти безпосередньої реалізації прав та обов'язків фізичних та юридичних осіб.

Правозастосовний акт, або акт застосування норми права, – це індивідуальний акт державно-владного характеру, що видається компетентними державними органами та визначає на основі правових норм права й обов'язки конкретних осіб чи міру їх відповідальності [10, с. 310]; це акт-документ чи акт-діяння, що створюються компетентними суб'єктами, є результатом опосередкованої форми реалізації права, містять індивідуальні приписи для персоніфікованих суб'єктів, спрямовані на досягнення юридичних наслідків і є необхідною передумовою безпосередньої реалізації права, забезпечення інтересів учасників суспільних відносин. Класифікація правозастосовних актів здійснюється за різноманітними критеріями. Важливо, щоб диференціація не стала самоціллю, а мала б пізнавальну та практичну значущість: створення належних умов для реалізації прав та обов'язків суб'єктами, впорядкованості суспільних відносин загалом [1, с. 19].

Виходячи з цього, найбільш суттєвим критерієм класифікації на види правозастосовних актів-документів є публічно владний суб'єкт їх прийняття (видання). Юридична форма таких правозастосовних актів-документів визначена законодавством України. Зокрема, передусім можна виокремити правозастосовні акти-документи органів державної влади, які належать до законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Так, Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні, приймає ненормативні (правозастосовні) акти у формі постанов Верховної Ради України з конкретних питань з метою здійснення своєї установчої, організаційної, контрольної та інших функцій (ст. 138 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 (із змінами)). Президент України як глава держави видає ненормативні акти у формі указів та розпоряджень (пп. 3, 4 Указу Президента України «Про Положення про порядок підготовки та внесення проєктів актів Президента України» від 15.11.2006 № 970/2006 (із змінами)). Вищий орган у системі органів виконавчої влади – Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає ненормативні акти (з організаційно-розпорядчих та інших поточних питань) у формі розпоряджень Кабінету Міністрів України (ст. 49 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-VII (із змінами)). Міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади видають ненормативні акти у формі наказів (статті 15, 23 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 № 3166-VI (із змінами)). Щодо місцевих державних адміністрацій, то голова місцевої державної адміністрації видає розпорядження, а керівники структурних підрозділів – накази (ч. 1 ст. 6 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9.04.1999 № 586-XIV (із змінами)).

Щодо правозастосовних актів судової гілки влади, то, наприклад, згідно зі ст. 258 Цивільного процесуального кодексу України видами судових рішень є ухвали (щодо процедурних питань, пов'язаних з рухом справи в суді першої інстанції), рішення (щодо розгляду справи по суті судом першої інстанції), постанови (щодо перегляду судових рішень у апеляційному та касаційному порядку), судові накази (наприклад, про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати; про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг тощо). Відповідно до ст. 369 Кримінального процесуального кодексу України видами судових рішень є вирок (судове рішення, у якому суд вирішує обвинувачення по суті), ухвала (судове рішення, у якому слідчий суддя, суд вирішує інші питання), постанова (приймає суд касаційної інстанції у випадках, передбачених цим Кодексом).

Також можна навести багато інших прикладів правозастосовних актів-документів публічно владних суб'єктів. Наприклад, згідно зі статтями 2 і 69 Закону України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX (із змінами)) за результатами розгляду адміністративної справи адміністративний орган у межах своїх повноважень приймає адміністративний акт. Адміністративним актом є рішення або юридично значуща дія індивідуального характеру, прийняте (вчинене) адміністративним органом для вирішення конкретної справи та спрямоване (спрямована) на набуття, зміну, припинення чи реалізацію прав та/або обов'язків окремої особи (осіб). Або, наприклад, відповідно до ст. 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23.12.1997 № 776/97-ВР (із змінами)) актами реагування Уповноваженого щодо порушень положень Конституції України, законів України, міжнародних договорів України стосовно прав і свобод людини і громадянина є конституційне подання Уповноваженого та подання Уповноваженого до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб.

Щодо актів безпосередньої реалізації права Л. Луць пропонує таку дефініцію. Акт безпосередньої реалізації норм права – це волевиявлення право-дієздатних суб'єктів права, ззовні об'єктивованих у вербальній, конклюдентній або документальній формі, що полягає у здійсненні ними відповідно до приписів правових норм своїх можливостей, виконанні обов'язків або дотриманні заборон і породжує юридичні наслідки. Це найбільш численна група правових актів, статистичні дані щодо яких не зможе облікувати, мабуть, жодне суспільство, оскільки, як зазначають соціологи, кількість зв'язків між суб'єктами в соціальній системі облікувати практично неможливо. Класифікувати ці акти можна за різними критеріями [9, с. 19–20]. Водночас акти-документи безпосередньої реалізації права залишаються практично недослідженими на рівні загальнотеоретичної юридичної науки.

Щодо класифікації актів-документів безпосередньої реалізації права, то тут слід зазначити, що акти реалізації права є зовнішнім виразом волі (волевиявленням) суб'єктів права щодо реалізації їх прав та обов'язків. Відповідно найбільш суттєвим критерієм класифікації актів-документів безпосередньої реалізації права є особливості волевиявлення суб'єктів права (фізичних та юридичних осіб): волевиявлення однієї особи або узгоджене волевиявлення двох або більше осіб. Зокрема, і в цивільному праві визначено види правочинів – дій особи, спрямованих на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Так, правочини можуть бути односторонніми та дво- чи багатосторонніми (договори). Одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами. Дво- чи багатостороннім правочином є погоджена дія двох або більше сторін (ст. 202 Цивільного кодексу України).

Отже, наведемо приклади актів-документів безпосередньої реалізації права, які виражають волевиявлення однієї особи. Так, у трудовому праві таким прикладом може бути заява на відпустку або заява про прийняття на роботу. Заява на відпустку – це письмовий акт-документ безпосередньої реалізації права, що підтверджує намір працівника скористатися правом на відпочинок, гарантованим ст. 45 Конституції України. Кожен, хто працює, має право на відпочинок. Це право забезпечується, зокрема, наданням оплачуваної щорічної відпустки. Заява про прийняття на роботу – це письмовий акт-документ безпосередньої реалізації права, адресований керівництву організації, що підтверджує добровільну згоду кандидата реалізувати своє право на працю, гарантоване ст. 43 Конституції України. Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Що актів-документів безпосередньої реалізації права, які виражають узгоджене волевиявлення двох або більше осіб, в теорії права вони мають назву «індивідуально-правові договори». Н. Пархоменко зазначає, що індивідуально-правовий договір – це угода, що може бути укладеною між суб'єктами суспільних відносин з метою регулювання конкретних, індивідуальних відносин. Однією із суттєвих ознак договору є те, що договір виникає в результаті згоди між його учасниками з усіх суттєвих його умов; є добровільним за характером, тобто заснований на вільному волевиявленні [11, С. 14–16]. Р. Шелудяков, О. Білошенко та Ю. Чабаненко, проаналізувавши різні погляди науковців на сутність індивідуально-правових договорів, пишуть, що індивідуально-правові договори – це угоди, для яких притаманна наявність домовленостей, згоди, свободи, рівності та взаємних поступок. Основою виникнення договору є волевиявлення суб'єктів права у специфічних процедурах. Договірна форма відносин виступає як форма спільного волевиявлення сторін, за якої має місце узгодження волевиявлень [12, с. 44–45]. Отже, індивідуальні правові договори, як форма узгодженого волевиявлення суб'єктів права, є письмовими актами реалізації права. Хоча тут слід нагадати, що індивідуальний правовий договір може бути укладений і в усній формі. Наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 639 Цивільного кодексу України договір може бути укладений у будь-якій формі, якщо вимоги щодо форми договору не встановлені законом.

Прикладами індивідуально-правових договорів як актів-документів безпосередньої реалізації права можуть бути цивільно-правові договори, які укладаються в письмовій формі і не вимагають обов'язкового нотаріального посвідчення відповідно до цивільного законодавства, зокрема, договір найму (оренди) житла (статті 810–826 Цивільного кодексу України). За договором найму (оренди) житла одна сторона – власник житла (наймодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (наймачеві) житло для проживання у ньому на певний строк за плату. Предметом договору найму житла можуть бути помешкання, зокрема квартира або її частина, житловий буди-

нок або його частина. Сторонами у договорі найму житла можуть бути фізичні та юридичні особи. Договір найму житла укладається у письмовій формі. За правилом ст. 209 ЦК України правочин, який вчинений у письмовій формі, підлягає нотаріальному посвідченню лише у випадках, установлених законом або домовленістю сторін. За бажанням фізичної або юридичної особи будь-який правочин з її участю може бути нотаріально посвідчений. Отже, цивільним законодавством не передбачено обов'язкового нотаріального посвідчення договору найму житла. Відповідно договір найму (оренди) житла є актом-документом безпосередньої реалізації права, тобто право особи на житло, закріплене в ст. 47 Конституції України, може бути реалізовано безпосередньо особою без участі уповноважених суб'єктів.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що питання актів-документів реалізації права (індивідуальних актів) як результату правореалізації потребує комплексного підходу на загальнотеоретичному рівні. У найбільш широкому розумінні акт-документ реалізації права (індивідуальний акт) слід розглядати як зовнішнє вираження волі суб'єктів владних повноважень, фізичних та юридичних осіб у формі письмового документа (паперового чи електронного), що реалізує норми права в конкретних ситуаціях. Акти-документи реалізації права залежно від виду правореалізації (опосередкована або безпосередня) поділяються на акти застосування права та акти безпосередньої реалізації прав та обов'язків фізичних та юридичних осіб. Своєю чергою найбільш суттєвим критерієм класифікації актів-документів безпосередньої реалізації права є особливості волевиявлення суб'єктів права (фізичних та юридичних осіб): волевиявлення однієї особи або узгоджене волевиявлення двох або більше осіб (індивідуально-правові договори). Акти-документи реалізації права є доволі різноманітними, охоплюють усі галузі права та є предметом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Мухін В. В. Роль індивідуальних правових актів у регулюванні суспільних відносин. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Випуск 5(20). С. 19–21.
2. Рой О. В. Поняття індивідуального акту, як предмету публічно-правового спору. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 5. С. 604–609. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.93>
3. Мухін В. В. Індивідуальний правовий акт: поняття та місце в системі права. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Випуск 3. Том 1. С. 34–36.
4. Горбалінський В. В. Індивідуальні акти як особливий вид рішень суб'єктів владних повноважень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2023. № 66. С. 31–33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2023.66.6>
5. Рішення Конституційного Суду України від 16.04.2009 № 7-рп/2009 (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-09#Text>.
6. Стрибко Т. І. Правовий акт як компонент правової системи України. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. Випуск № 1. С. 7–16.
7. Антошкіна В. К. Індивідуальні правові акти як об'єкт тлумачення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. 2020. Том 31 (70). № 1. С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2020.1/02>
8. Мухін В. В. Правозастосовний акт як форма індивідуального правового регулювання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2016. № 23. С. 14–16.
9. Луць Л. А. Теорія правових актів: вимога часу. *Право і суспільство*. 2018. № 5. С. 14–21.
10. Теорія держави і права: підручник / О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 416 с.
11. Пархоменко Н. М. Договір у системі права України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / НАН України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 1998. 196 с.
12. Шелудяков Р. С., Білошенко О. Ю., Чабаненко Ю. С. Індивідуально-правовий договір як форма правового компромісу. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2021. № 1 (71). С. 42–47.

References

1. Mukhin V. V. Rol indyvidualnykh pravovykh aktiv u rehuliuванні suspilnykh vidnosyn. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. 2017. Vypusk 5(20). S. 19–21 (in Ukr.).

2. Roi O. V. Poniattia indyvidualnoho aktu, yak predmetu publichno-pravovoho sporu. *Elektronne naukove vydannia "Analitychno-porivnialne pravoznavstvo"*. 2024. № 5. S. 604–609. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.93> (in Ukr.).
3. Mukhin V. V. Indyvidualnyi pravovyi akt: poniattia ta mistse v systemi prava. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. 2018. Vypusk 3. Tom 1. S. 34–36 (in Ukr.).
4. Horbalinskyi V. V. Indyvidualni akty yak osoblyvyi vyd rishen subiektiv vladnykh povnovazhen. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: Yurysprudentsiia. 2023. № 66. S. 31–33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2023.66.6> (in Ukr.).
5. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 16.04.2009 r. № 7-rp/2009 (sprava pro skasuvannia aktiv orhaniv mistsevoho samovriaduvannia). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-09#Text> (in Ukr.).
6. Strybko T. I. Pravovyi akt yak komponent pravovoi systemy Ukrainy. *Visnyk Chernivetskoho fakultetu Natsionalnoho universytetu "Odeska yurydychna akademiia"*. 2019. Vypusk № 1. S. 7–16 (in Ukr.).
7. Antoshkina V. K. Indyvidualni pravovi akty yak ob'ekty tлумachennia. *Vchenizapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: yurydychni nauky*. 2020. Tom 31 (70). № 1. S. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2020.1/02> (in Ukr.).
8. Mukhin V. V. Pravozastosovnyi akt yak forma indyvidualnoho pravovoho rehuliuвання. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: Yurysprudentsiia. 2016. № 23. S. 14–16 (in Ukr.).
9. Luts L. A. Teoriia pravovykh aktiv: vymoha chasu. *Pravo i suspilstvo*. 2018. № 5. S. 14–21 (in Ukr.).
10. Teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk / O. M. Bandurka, O. M. Holovko, O. S. Perederii ta in.; za zah. red. d-ra yuryd. nauk, prof., akad. NAPrN Ukrainy O. M. Bandurky; MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 2018. 416 s. (in Ukr.).
11. Parkhomenko N. M. Dohovir u systemi prava Ukrainy: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01 / NAN Ukrainy; In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho. Kyiv, 1998. 196 s. (in Ukr.).
12. Sheludiakov R. S., Biloshenko O. Iu., Chabanenko Yu. S. Indyvidualno-pravovyi dohovir yak forma pravovoho kompromisu. *Derzhava ta rehiony*. Serii: Pravo. 2021. № 1 (71). S. 42–47 (in Ukr.).

Риндюк В. І. Правова природа індивідуальних актів-документів як результату правореалізації

У статті здійснено комплексне загальнотеоретичне дослідження правової природи індивідуальних актів-документів як результату реалізації права. Встановлено, що в найбільш широкому розумінні акт-документ реалізації права (індивідуальний акт) слід розглядати як зовнішнє вираження волі суб'єктів владних повноважень, фізичних та юридичних осіб у формі письмового документа (паперового чи електронного), що реалізує норми права в конкретних ситуаціях. Зазначено, що єдине розуміння дефініції індивідуального акта-документа науковою спільнотою та законодавцем є критично важливим для формування цілісної теорії правореалізації та подолання термінологічної непослідовності у вітчизняному законодавстві. Обґрунтовано, що індивідуальні акти охоплюють не лише правозастосовні рішення суб'єктів владних повноважень (опосередкована правореалізація), а й акти безпосередньої реалізації прав та обов'язків фізичними та юридичними особами. Своєю чергою найбільш суттєвим критерієм класифікації актів-документів безпосередньої реалізації права є особливості волевиявлення суб'єктів права (фізичних та юридичних осіб): волевиявлення однієї особи або узгоджене волевиявлення двох або більше осіб (індивідуально-правові договори). Акти-документи реалізації права є доволі різноманітними, охоплюють усі галузі права та є предметом подальших наукових досліджень.

Ключові слова: реалізація права, акти реалізації права, індивідуальні правові акти, акти застосування права, акти безпосередньої реалізації права, індивідуально-правові договори.

Ryndiuk V. I. The legal nature of individual acts-documents as a result of law implementation

The subject of the proposed scientific study is individual acts-documents as a result of law implementation. When legal literature discusses acts-documents as results of law implementation (individual acts), the main focus is traditionally placed on acts of law application (law-enforcement acts) of public authorities and their officials. In particular, there is a fairly frequent identification of the concepts of "individual" and "law-application" legal acts as the results of law implementation. However, an equally numerous group of acts-documents of law implementation (individual acts) consists of acts-documents of individuals and legal entities in which their rights and obligations are directly realized. After all, legal norms can be implemented both with the participation of public authorities in law-enforcement activities and without them (direct implementation of law).

The article provides a comprehensive general theoretical study of the legal nature of individual acts-documents as a result of law implementation. It is noted that a unified understanding of the definition of an individual act-document by the scientific community and the legislator is critical for forming a consistent theory of law implementation and overcoming terminological inconsistency in domestic legislation. It is established that in the broadest sense, an

act-document of law implementation (individual act) should be considered as an external expression of the will of subjects of power, individuals, and legal entities in the form of a written document (paper or electronic) that implements legal norms in specific situations. It is substantiated that individual acts cover not only law-enforcement decisions of public authorities (mediated law implementation) but also acts of direct implementation of rights and obligations by individuals and legal entities. In turn, the most significant criterion for the classification of acts-documents of direct law implementation is the specifics of the expression of will by the subjects of law (individuals and legal entities): the expression of will by one person or the coordinated expression of will by two or more persons (individual legal contracts). Acts-documents of law implementation are quite diverse, cover all branches of law, and are the subject of further scientific research.

Keywords: law implementation, acts of law implementation, individual legal acts, acts of law application, acts of direct law implementation, individual legal contracts.

DOI: 10.33663/2524-017X-2026-17-147-153

Дата першого надходження рукопису до видання: 24.02.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 09.04.2026

Дата публікації: 30.04.2026